

KS. PRZEMYSŁAW GŁUSZEK ^{a, @}

 0009-0001-7699-6727

^a Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu, ul. Katedralna 9, 50-328 Wrocław, dolnośląskie, PL

[@] Sudety1@VP.PL

BRATERSTWO JAKO DROGA UŚWIECENIA

Słowa kluczowe: braterstwo, uświęcenie, duchowość franciszkańska, *minoritas*, wspólnota, przebaczenie, Kościół.

Abstrakt: Artykuł podejmuje refleksję nad braterstwem jako drogą uświęcenia w perspektywie teologicznej i franciszkańskiej. Punktem wyjścia jest doświadczenie św. Franciszka z Asyżu, dla którego braterstwo stanowiło fundament życia duchowego i wspólnotowego oraz konkretny sposób realizacji Ewangelii. Autor ukazuje, że braterstwo nie ma charakteru wyłącznie moralnego czy organizacyjnego, lecz jest rzeczywistością zakorzenioną w tajemnicy Trójcy Świętej i sakramencie chrztu, który czyni wierzących braćmi w Chrystusie. W dalszej części artykułu braterstwo zostaje przedstawione w ścisłym związku z franciszkańską *minoritas*, rozumianą jako postawa uniżenia, służby i rezygnacji z dominacji. Szczególną uwagę poświęcono także doświadczeniu konfliktu i przebaczenia we wspólnocie, które – przeżywane w świetle Ewangelii – stają się przestrzenią duchowego wzrostu i oczyszczenia relacji. Artykuł ukazuje, że braterstwo realizuje się nie pomimo napięć, lecz poprzez ich ewangeliczne przezwyciężanie. W kontekście współczesnych wyzwań, takich jak indywidualizm, polaryzacja i kryzys relacji międzyludzkich, braterstwo jawi się jako aktualne i prorockie świadectwo Kościoła wobec świata oraz istotny wymiar jego misji.

Sekcje: [Wstęp] > 1. Braterstwo w doświadczeniu św. Franciszka > 2. Teologiczne podstawy braterstwa > 3. Braterstwo a *minoritas* > 4. Konflikt

KS. PRZEMYSŁAW GŁUSZEK (1992–); 2016, mgr: teologia (PWT, Wrocław); 2018, kapłan diecezji legnickiej; 2025, dr nauk teologicznych: teologia duchowości (PWT, Wrocław); zainteresowania naukowe: teologia duchowości, duchowość franciszkańska, katolicka nauka społeczna.

i przebaczenie we wspólnocie > 5. Braterstwo w świecie współczesnym
> [Podsumowanie].

Braterstwo stanowi jedno z kluczowych pojęć duchowości chrześcijańskiej, a w sposób szczególny duchowości franciszkańskiej. Od samego początku objawienia biblijnego relacyjny wymiar ludzkiego istnienia ukazywany jest jako istotny element Bożego zamysłu wobec człowieka. W perspektywie chrześcijańskiej braterstwo nie jest jedynie kategorią socjologiczną, emocjonalną czy etyczną, lecz rzeczywistością teologiczną i ascetyczną, która jest głęboko zakorzeniona w tajemnicy Trójcy Świętej, a także w sakramentalnym życiu Kościoła. Jako takie stanowi ono uprzywilejowaną przestrzeń realizacji przykazania miłości i prowadzi osobę wierzącą ku uświęceniu.

W tradycji franciszkańskiej braterstwo nabiera szczególnego znaczenia jako fundamentalny wymiar powołania i stylu życia. Święty Franciszek z Asyżu, inspirując się Ewangelią przeżywaną *sine glossa*, uczynił z relacji braterskich centralny punkt swojej drogi duchowej oraz życia rodzącej się wspólnoty braci mniejszych. Braterstwo nie było dla niego jedynie konsekwencją wspólnego zamieszkania czy organizacji życia zakonnego, lecz konkretną formą naśladowania Chrystusa ubogiego, pokornego i posłusznego Ojcu.

Współczesna refleksja teologiczna coraz wyraźniej dostrzega, że droga uświęcenia nie dokonuje się w izolacji, lecz w relacjach, które konfrontują człowieka z jego ograniczeniami, uczą miłości bezinteresownej i otwierają na działanie łaski. W tym sensie braterstwo jawi się jako dynamiczny proces duchowego dojrzewania, w którym napięcia, konflikty i doświadczenie przebaczenia stają się integralnymi elementami wzrostu w świętości.

Celem niniejszego artykułu jest ukazanie braterstwa jako drogi duchowego wzrostu i uświęcenia, zakorzenionej w doświadczeniu św. Franciszka z Asyżu, osadzonej w refleksji teologicznej Kościoła oraz aktualnej wobec wyzwań współczesnego świata. Analiza ta ma na celu ukazanie, że braterstwo pozostaje nie tylko jednym z istotnych elementów duchowości chrześcijańskiej, lecz także prorockim znakiem i odpowiedzią na kryzys relacji międzyludzkich w dzisiejszym świecie.

1. Braterstwo w doświadczeniu św. Franciszka

Doświadczenie braterstwa stanowiło fundament życia i charyzmatu św. Franciszka z Asyżu oraz klucz do zrozumienia nowości jego drogi

ewangelicznej¹. Już samo określenie członków rodzącej się wspólnoty mianem braci mniejszych (*fratres minores*) wskazuje na relacyjny i wspólnotowy charakter powołania franciszkańskiego². Franciszek nie zamierzał zakładać zakonu w sensie ścisłym, instytucjonalnym, lecz wspólnotę uczniów Ewangelii, których łączyło wspólne życie, modlitwa i misja, przeżywane w prostocie i radykalizmie ewangelicznym³.

Braterstwo u Franciszka wyrastało bezpośrednio z jego osobistego doświadczenia Boga jako Ojca. Odkrycie ojcostwa Boga prowadziło go do uznania wszystkich ludzi za braci, niezależnie od ich stanu, pochodzenia czy kondycji moralnej. W tym sensie braterstwo nie było jedynie wewnętrzną zasadą organizującą życie wspólnoty, lecz miało wymiar uniwersalny, obejmujący całe stworzenie, co wyraża się w znanej *Pochwale stworzeń*⁴.

W pismach Franciszka braterstwo nie jawi się jako ideał abstrakcyjny, lecz jako konkretny styl życia, wymagający codziennego nawrócenia. W *Napomnieniach* wielokrotnie podkreśla on znaczenie wzajemnej miłości, cierpliwości i gotowości do służby, zwłaszcza wobec braci słabych i trudnych. Franciszek widzi w bracie uprzywilejowane miejsce objawienia się Boga, a sposób odnoszenia się do niego traktuje jako kryterium autentyczności życia duchowego⁵.

Szczególnie znamienne w tym kontekście jest doświadczenie spotkania z trędowatym, które sam Franciszek opisuje w *Testamencie* jako moment przełomowy swojego nawrócenia. To, co wcześniej napawało go lękiem i odrazą, stało się dla niego źródłem duchowej słodyczy. Spotkanie z odrzuconym i wykluczonym otworzyło Franciszka na nowy sposób przeżywania relacji: od dystansu i lęku ku bliskości i współczuciu. Doświadczenie to miało charakter nie tylko moralny, lecz głęboko teologiczny, gdyż pozwoliło mu rozpoznać w drugim człowieku obecność samego Chrystusa⁶.

Braterstwo w doświadczeniu Franciszka kształtowało się zatem jako przestrzeń uświęcenia, w której relacja z Bogiem i relacja z drugim człowiekiem wzajemnie się przenikały. Życie braterskie stawalo się miejscem praktykowania Ewangelii, a zarazem drogą upodobnienia się do Chrystusa

¹ Franciszek z Asyżu, *Pisma*, tłum. K. Ambrożkiewicz, Kraków 2005, s. 67.

² Tamże, s. 68–69.

³ R. Manselli, *Święty Franciszek z Asyżu*, Kraków 2006, s. 50–52.

⁴ Franciszek z Asyżu, *Pochwała stworzeń*, w: tenże, *Pisma*, s. 113.

⁵ Manselli, *Święty Franciszek*, s. 60.

⁶ Z. Kijas, *Duchowość franciszkańska*, Kraków 2010, s. 22–23.

ubogiego, pokornego i posłusznego Ojcu. W tym sensie braterstwo nie było jedynie konsekwencją nawrócenia Franciszka, lecz jego trwałym owocem i podstawowym wymiarem realizacji powołania franciszkańskiego.

2. Teologiczne podstawy braterstwa

Teologiczne rozumienie braterstwa zakorzenione jest w tajemnicy Trójcy Świętej, która stanowi ostateczne źródło wszelkiej komunii⁷. Bóg objawia się nie jako samotna monada, lecz jako wspólnota Osób – Ojca, Syna i Ducha Świętego – pozostających w doskonałej relacji miłości. Bóg Trójjedyny jest zatem pierwotnym wzorem relacyjności, a wszelka forma autentycznego braterstwa znajduje w Nim swój archetyp⁸. Człowiek, stworzony na obraz i podobieństwo Boga (por. Rdz 1, 26), nosi w sobie powołanie do życia w relacji, które realizuje się zarówno w odniesieniu do Boga, jak i do innych ludzi.

Jak czytamy w Katechizmie Kościoła katolickiego, w perspektywie chrześcijańskiej braterstwo znajduje swoje konkretne zakorzenienie w sakramencie chrztu. Przez chrzest wierzący zostaje włączony w życie Trójcy Świętej, staje się dzieckiem jednego Ojca i członkiem Ciała Chrystusa. Tym samym relacje międzyludzkie zostają przemienione: nie opierają się już wyłącznie na więzach naturalnych czy społecznych, lecz nabierają charakteru nadprzyrodzonego i eklezjalnego⁹. W związku z powyższym, braterstwo chrześcijańskie ma więc wymiar sakramentalny – jest owocem łaski, a nie jedynie rezultatem ludzkiej inicjatywy.

Nowy Testament konsekwentnie podkreśla wspólnotowy wymiar wiary. Jezus, odrzucając logikę hierarchii opartej na dominacji, mówi do uczniów: „wszyscy zaś jesteście braćmi” (Mt 23, 8), wskazując na nowy model relacji, zakorzeniony w równości godności i wzajemnej służbie. Święty Paweł rozwija tę wizję, ukazując Kościół jako jedno Ciało, w którym każdy członek, choć różny w funkcji i charyzmatach, jest odpowiedzialny za dobro całości (por. 1Kor 12, 12–27). Braterstwo nie jest zatem dodatkiem do życia chrześcijańskiego ani jedynie konsekwencją moralną wiary, lecz jej konstytutywnym wymiarem, bez którego nie może istnieć autentyczna wspólnota Kościoła¹⁰.

⁷ VC, n. 18.

⁸ Kijas, *Duchowość franciszkańska*, s. 27–28.

⁹ ChL, n. 18.

¹⁰ Manselli, *Święty Franciszek*, s. 78.

W teologii duchowości braterstwo jawi się jako uprzywilejowana przestrzeń uświęcenia. Relacja z drugim człowiekiem – naznaczona jego odmiennością, słabością i ograniczeniami – staje się miejscem konfrontacji z własnym egoizmem oraz wezwaniem do otwarcia się na działanie łaski. To właśnie w codziennym życiu wspólnotowym realizuje się przykazanie miłości Boga i bliźniego, które Jezus wskazuje jako drogę do doskonałości (por. Mt 22, 37–40). Braterstwo przeżywane w świetle wiary nie tylko kształtuje postawy moralne, lecz prowadzi do realnego upodobnienia się do Chrystusa, który objawił swoją miłość poprzez dar z siebie¹¹.

W tym sensie braterstwo nie jest jedynie środowiskiem życia duchowego, lecz samą drogą uświęcenia. Poprzez relacje braterskie człowiek uczy się miłości konkretnej, cierplivej i ofiarnej, a wspólnota staje się miejscem, w którym zbawienie przeżywane jest w sposób wcielony i historyczny¹³.

3. Braterstwo a *minoritas*

Franciszkańska postawa *minoritas* stanowi jedno z najbardziej oryginalnych i zarazem radykalnych elementów duchowości św. Franciszka z Asyżu. Pojęcie to nie oznacza jedynie zewnętrznej prostoty czy ubóstwa materialnego, lecz obejmuje całościową postawę egzystencjalną, która jest zakorzeniona w chrystologicznym doświadczeniu uniżenia Syna Bożego¹². *Minoritas* jest świadomym wyborem bycia „mniejszym” wobec Boga, braci i całego stworzenia, a tym samym rezygnacją z wszelkich form dominacji, rywalizacji i poszukiwania własnej chwały¹³.

Źródłem franciszkańskiej *minoritas* jest kontemplacja Chrystusa ubogiego i ukrzyżowanego, który „ogołocił samego siebie, przyjąwszy postać sługi” (Flp 2, 7). Franciszek nie tylko rozważał to misterium, lecz uczynił je zasadą organizującą życie wspólnoty braterskiej. W tym sensie *minoritas* posiada wymiar nie tylko ascetyczny, lecz także eklezjalny i wspólnotowy: określa sposób sprawowania relacji, podejmowania decyzji i rozumienia autorytetu we wspólnocie¹⁴.

W praktyce *minoritas* wyraża się w prostocie życia, posłuszeństwie i solidarności z braćmi, zwłaszcza z tymi, którzy są słabsi, chorzy lub przeżywają trudności duchowe. Franciszek stanowczo sprzeciwiał się wszelkim

¹¹ VC, n. 42.

¹² Kijas, *Duchowość franciszkańska*, s. 40–41.

¹³ Manselli, *Święty Franciszek*, s. 93–94.

¹⁴ J. Le Goff, *Święty Franciszek z Asyżu*, Warszawa 2001, s. 109–111.

przejawom wywyższania się jednych braci nad drugimi, widząc w nich zagrożenie dla autentycznego braterstwa. W *Napomnieniach* przypomina, że brat nie powinien chlubić się żadnym dobrem, które nie pochodzi od Boga, a tym bardziej wynosić się nad innych z powodu pełnionej funkcji czy posiadanych zdolności¹⁵. Wspólnota oparta na *minoritas* nie zna więc logiki zasługiwania na wyższe miejsce, lecz logikę daru i wzajemnej służby.

Braterstwo przeżywane w duchu *minoritas* prowadzi do głębokiej przemiany relacji międzyludzkich. Zamiast struktury opartej na władzy i kontroli, kształtuje się wspólnota wzajemnej zależności, w której każdy brat jest zarówno obdarowany, jak również potrzebujący. Franciszek podkreślał, że przełożony nie powinien dominować nad braćmi, lecz troszczyć się o nich „jak matka o swoje dzieci”, dając pierwszeństwo miłości, cierpliwości i miłosierdziu¹⁶. Taki sposób rozumienia władzy stanowił radykalne odejście od modeli funkcjonujących w średniowiecznych strukturach kościelnych i zakonnych.

Minoritas posiada również wymiar profetyczny i eschatologiczny. Poprzez dobrowolne uniżenie bracia mniejsi dają świadectwo królestwa Bożego, w którym wielkość mierzy się miłością, a nie siłą czy prestiżem (por. Mt 20, 16). Braterstwo ukształtowane przez *minoritas* staje się znakiem sprzeciwu wobec logiki świata, opartej na rywalizacji i samo-realizacji kosztem innych¹⁷. W tym sensie franciszkańska wspólnota nie tylko realizuje własną drogę uświęcenia, lecz pełni również misję wobec Kościoła i świata, przypominając o ewangelicznym pierwszeństwie służby¹⁸.

Ostatecznie *minoritas* jawi się jako wewnętrzna dynamika braterstwa, która prowadzi do uświęcenia poprzez codzienne doświadczenie ograniczeń, konfliktów i wzajemnej zależności. Przyjęcie postawy „mniejszego” umożliwia otwarcie się na łaskę Boga działającą w drugim człowieku, czyniąc z relacji braterskich uprzywilejowaną drogę upodobnienia się do Chrystusa.

4. Konflikt i przebaczenie we wspólnocie

Należy pamiętać, że życie braterskie, choć zakorzenione w Ewangelii, nie jest wolne od napięć, konfliktów i doświadczeń trudnych. Wspólnota

¹⁵ Franciszek z Asyżu, *Napomnienia*, 19, w: *Źródła franciszkańskie*, red. R. Prejs, Z.J. Kijas, Kraków 2005, s. 158.

¹⁶ Franciszek z Asyżu, *List do ministra*, 9–10, w: tamże, s. 203.

¹⁷ VC, n. 65.

¹⁸ FT, n. 87.

jako miejsce spotkania osób o różnych temperamentach, historiach życia i wrażliwościach duchowych, staje się przestrzenią konfrontacji, która może prowadzić zarówno do podziału, jak i do wzrostu. Już pierwotna wspólnota franciszkańska doświadczała konfliktów wynikających z odmiennych wizji rozwoju zakonu, rozumienia ubóstwa czy relacji do struktur kościelnych. Święty Franciszek był tego w pełni świadomy i w swoich pismach wielokrotnie podejmował temat cierpliwości, wyrozumiałości i przebaczenia wobec braci¹⁹.

W *Napomnieniach* Franciszek ukazuje konflikt jako swoiste miejsce próby miłości. Brat, który staje się źródłem trudności, nie jest przeszkodą na drodze uświęcenia, lecz narzędziem, przez które Bóg oczyszcza serce człowieka z pychy, gniewu i potrzeby dominacji. Taka perspektywa pozwala spojrzeć na konflikt nie wyłącznie w kategoriach negatywnych, lecz jako na wezwanie do głębszego nawrócenia i upodobnienia się do Chrystusa cierpiącego.

W perspektywie teologicznej konflikt może stać się miejscem wzrostu duchowego, o ile zostanie przeżyty w świetle Ewangelii. Jezus nie obiecuje swoim uczniom życia wolnego od sporów, lecz wzywa do radykalnego przebaczenia: „jeśli nie przebaczycie ludziom i Ojciec wasz nie przebaczy wam” (Mt 6, 15). Przebaczenie nie jest jedynie aktem woli czy psychologicznym procesem, lecz uczestnictwem w miłosierdziu samego Boga, który pierwszy przebacza człowiekowi. W tym sensie przebaczenie staje się aktem teologicznym, zakorzenionym w tajemnicy krzyża Chrystusa²⁰.

Franciszkańska tradycja duchowa konsekwentnie podkreśla znaczenie dialogu, pokory i gotowości do pojednania jako fundamentów życia braterskiego. Reguła oraz późniejsze Konstytucje zakonne zachęcają do rozwiązywania konfliktów poprzez braterskie upomnienie, szczerość i modlitwę, unikając postaw osądzania i potępiania. Braterstwo przeżywane w ten sposób staje się „szkołą miłości”, w której człowiek uczy się rezygnacji z siebie, cierpliwości wobec słabości innych oraz odpowiedzialności za wspólnotę.

Ostatecznie konflikt i przebaczenie wpisują się w dynamikę drogi uświęcenia. Wspólnota, która potrafi przejść przez doświadczenie napięcia i pojednania, staje się znakiem obecności Boga, objawiającego się

¹⁹ Franciszek z Asyżu, *Napomnienia*, s. 145.

²⁰ Tenże, *Reguła*, w: tenże, *Pisma*, s. 89.

jako miłość silniejsza niż grzech i podział. Braterstwo nie polega zatem na braku konfliktów, lecz na zdolności ich ewangelicznego przeżywania.

5. Braterstwo w świecie współczesnym

Współczesny świat, naznaczony narastającym indywidualizmem, polaryzacją społeczną oraz kryzysem trwałych relacji międzyludzkich, w sposób szczególny potrzebuje świadectwa autentycznego braterstwa. Procesy globalizacyjne, choć z jednej strony zbliżają do siebie ludzi i kultury, z drugiej często pogłębiają poczucie anonimowości, wykluczenia i samotności. W tym kontekście papież Franciszek w encyklice *Fratelli tutti* przypomina, że braterstwo nie jest utopijnym ideałem ani jedynie postulatem moralnym, lecz realną i konieczną drogą budowania pokoju, sprawiedliwości oraz integralnego rozwoju człowieka²¹.

Duchowość braterska, inspirowana charyzmatem św. Franciszka z Asyżu, może stanowić istotną odpowiedź Kościoła na wyzwania współczesności. Franciszkańskie rozumienie braterstwa, oparte na uznaniu godności każdego człowieka i postawie *minoritas*, sprzeciwia się logice rywalizacji, dominacji i wykluczenia. W świecie zmagającym się z problemem migracji, ubóstwa i konfliktów kulturowych, braterstwo przeżywane jako gotowość do przyjęcia drugiego i dzielenia jego losu staje się konkretną formą świadectwa ewangelicznego.

Szczególne znaczenie ma wymiar dialogiczny braterstwa. Przekraczanie granic kulturowych, religijnych i narodowych, do którego wzywa papież Franciszek, nie oznacza rezygnacji z własnej tożsamości, lecz jej pogłębienie poprzez spotkanie z innym. Braterstwo staje się wówczas przestrzenią dialogu, w której możliwe jest budowanie relacji opartych na szacunku, solidarności i wspólnym poszukiwaniu dobra wspólnego. Taka postawa odpowiada na wyzwania pluralistycznych społeczeństw i sprzyja przewycięzaniu uprzedzeń oraz lęków.

W tym kontekście braterstwo jawi się nie tylko jako droga osobistego uświęcenia, lecz także jako istotny wymiar misji Kościoła wobec świata. Kościół, który żyje braterstwem wewnątrz swoich wspólnot, staje się znakiem i narzędziem jedności całej rodziny ludzkiej. Świadectwo braterskiego życia chrześcijan ma potencjał przemieniający rzeczywistość społeczną, ukazując, że Ewangelia pozostaje żywą i aktualną odpowiedzią na najgłębsze pytania oraz tęsknoty współczesnego człowieka.

²¹ FT, s. 11.

Braterstwo, rozumiane w perspektywie franciszkańskiej i teologicznej, jawi się jako jedna z istotnych dróg uświęcenia w życiu chrześcijańskim. Zakorzenione w tajemnicy Trójcy Świętej, która stanowi wzór doskonałej komunii, braterstwo nie jest jedynie formą organizacji życia wspólnotowego, lecz rzeczywistością głęboko duchową i eklezjalną. Przeżywane w świetle Ewangelii, staje się przestrzenią, w której relacja z Bogiem i relacja z drugim człowiekiem wzajemnie się warunkują i dopełniają.

Doświadczenie św. Franciszka z Asyżu ukazuje, że droga braterstwa prowadzi poprzez postawę *minoritas*, rozumianą jako dobrowolne uniżenie, rezygnację z dominacji oraz gotowość do służby. Wspólnota braterska, oparta na tej postawie, staje się miejscem naśladowania Chrystusa ubogiego i pokornego, a jednocześnie szkołą dojrzewania duchowego. Braterstwo nie eliminuje napięć i konfliktów, lecz – przeżywane w duchu przebaczenia i miłosierdzia – oczyszcza relacje i prowadzi do głębszej komunii, odsłaniając paschalny wymiar życia chrześcijańskiego. W perspektywie współczesnej braterstwo nabiera szczególnej aktualności. W świecie naznaczonym fragmentaryzacją, indywidualizmem i kryzysem więzi międzyludzkich, wspólnoty żyjące autentycznym braterstwem stają się czytelnym znakiem obecności Boga i wiarygodnym świadectwem Ewangelii. Braterstwo, przeżywane zarówno wewnątrz Kościoła, jak i w relacjach ze światem, posiada wymiar profetyczny: wskazuje na możliwość innego stylu życia, opartego na solidarności, dialogu i wzajemnej odpowiedzialności.

Ostatecznie braterstwo ukazuje się nie tylko jako środek realizacji chrześcijańskiej doskonałości, lecz także jako istotny wymiar misji Kościoła. Prowadząc do osobistego uświęcenia i jednocześnie otwierając na potrzeby drugiego człowieka, braterstwo pozostaje drogą aktualną i konieczną, zdolną odpowiadać na duchowe i społeczne wyzwania współczesności.

FRATERNITY AS A PATH TO SANCTIFICATION

Keywords: brotherhood, sanctification, Franciscan spirituality, *minoritas*, community, forgiveness, Church.

Abstract: The article reflects on the concept of brotherhood as a path to sanctification from a Franciscan and theological perspective. It begins with the experience of St. Francis of Assisi, for whom brotherhood constituted

the foundation of both spiritual and communal life, serving as a concrete way of living the Gospel. Brotherhood is presented not merely as a moral or organizational principle, but as a reality rooted in the mystery of the Holy Trinity and the sacrament of Baptism, which makes believers children of one Father and brothers in Christ. The study further explores brotherhood in connection with the Franciscan notion of *minoritas*, understood as humility, service, and renunciation of dominance. Special attention is given to the experience of conflict and forgiveness within the community, which, when lived in the light of the Gospel, becomes a space for spiritual growth and purification of relationships. The article emphasizes that brotherhood is realized not despite tensions, but through their evangelical resolution. In the context of contemporary challenges, such as individualism, polarization, and the crisis of interpersonal relationships, brotherhood emerges as a timely and prophetic witness of the Church to the world and an essential dimension of its mission.

Sections: [Introduction] > 1. Fraternity in the Experience of St. Francis > 2. The Theological Foundations of Fraternity > 3. Fraternity and Minoritas > 4. Conflict and Forgiveness in Community > 5. Fraternity in the Contemporary World > [Summary].

BIBLIOGRAFIA

Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Christifideles laici*, 30 XII 1988, Wrocław 2021.

Jan Paweł II, *Vita consecrata*, 25 III 1996, Wrocław 1996.

Franciszek, *Fratelli tutti*, 4 X 2020, Wrocław 2020.

Franciszek z Asyżu:

Pisma, tłum. K. Ambrożkiewicz, Kraków 2005.

Napomnienia, w: *Źródła franciszkańskie*, red. R. Prejs, Z.J. Kijas, Kraków 2005, s. 193–206.

List do ministra, w: *Źródła franciszkańskie*, red. R. Prejs, Z.J. Kijas, Kraków 2005, s. 263–267.

Goff J. Le, *Święty Franciszek z Asyżu*, Warszawa 2001.

Manselli R., *Święty Franciszek z Asyżu*, Kraków 2006.

Kijas Z., *Duchowość franciszkańska*, Kraków 2010.